

(Szék, stb.) táncai és dalai is sorrakerülnek, hisz népi kultúránk minden hagyománya egyformán kedves számunkra, kötelességünk, hogy minél többet megőrizzünk belőle. Rajta hát, a táncházban mindenkit szívesen látunk!

Benedek Csilla,

fizika, II. év

(Igazság – *Fellekvár* ifjúsági oldal, 1978/118. 3. – 1978. május 20., szombat)

Kell-e eredeti népzene, széki tánc és táncírás?

I. Demény Piroskának, a román rádió magyar nyelvű adásaiban, valamint a tévében sugárzott folklórműsorai mindig is nagy visszhangra találtak, s nemcsak szűk értelmiségi körökben. Nagy figyelemmel hallgatja ezeket a műsorokat elsősorban azoknak a falvaknak többnyire földműves lakossága, ahol a felvételek készültek. De nemcsak saját felvételeiket hallgatják szívesen, hanem az egész tájegységét. Ezt közvetlenül tapasztaltam gyűjtőútjaim során a Mezőségen, Kutasföldön, Aranyosszéken, Kalotaszegen, Gyimesben stb. Lássunk néhányat a tévéorozat visszhangjából:

„Örömmel néztük a tévében a szováti műsort. Nagyon meg vagyunk elégedve a rendezéssel, mert amennyit csak lehetett, belesűrítettek a műsorba. Kétszeres öröm azoknak, akik szerepeltek és a falunak, hogy az egész ország láthatta falunk régi szokásait. Sajnáljuk, hogy a négyes tánc és a leányos rész kimaradt, a többi minden benne volt. Közös véleményünk, hogy minden nagyon jó volt és minden nagyon tetszett. A legjobb volt a fonójelenet, úgy tűnt, mintha valóban történt volna. Jól énekelt Soós Erzsébet és jó volt a sirató is.” (Csete György, Szovát.)

„Azt mondhatom, nagyon tetszett, mindnyájan meg voltunk elégedve, a falu népe is.” (Tóbiás József, Mezőkeszű.)

„A falu nagy örömmel fogadta a műsort, nagyon tetszett, amit Bukarestben filmeztek.” (Földvári Ibolya, Mezőkeszű.)

„Kár, hogy ez a sorozat ős óta megszakadt, habár még van a tévének eddig nem sugárzott folklórfelvétele.” (Székről.)

Igénylik az eredeti népzene, néptáncot a városiak is. Panek Kati már ezelőtt négy-öt évvel énekelt magyarórdi balladákat, népdalokat a kolozsvári Visszhang diákrádió fogadóestjein, nagy sikerrel. Azóta indult meg a városi fiatalságban az igény, hogy eredeti népzene, népi táncot, a lehetőségeihez mérten hiteles formában tolmácsoljon. Ilyen zene közvetítőjének elsőnek a Harmat-együttes vált, miután tagja lett Sepsí Dezső hegedűs, aki gyimesi népzene, néptáncot játszott. Később több más együttes alakult: Kolozsváron a Bodzafa és az Ördögsekér, Székelyudvarhelyen a Venyige,

Csíkszeredában a Barozda, valamint a matematika-fizika líceum Hajdú Zoltán vezette együttese. Ilyenfajta zenekar alakulófélben van Marosvásárhelyen is. Mellettük jöttek létre a táncházak (Kolozsváron, Csíkszeredában, Székelyudvarhelyen), ahová munkásifjak, munkás, földműves és értelmiségi származású diákok egyaránt járnak. Ahol nincs eredeti népzenei tolmácsoló együttes, táncház sem lehet. De az igény megvan. Ezt bizonyítják azok a rögtönzött táncházak, amelyeket ezek az együttesek rendeztek az ország különböző helyiségeiben az Ifjúság-matinék és más rendezvények keretében (a bukaresti Petőfi Sándor művelődési házban, a zsilvölgyi Lónyán, Tordán, Marosvásárhelyen, Kovászna megyében stb.). A tanulóifjúság népi tánc – népzene iránti érdeklődését igazolja a tévé Kaláka-műsorainak sikere is.

Tehát igény az eredeti népzene, népi tánc a hagyományörzőbb tájegységek falvaiban, városban pedig főleg az ifjúság körében, ahol ugyanakkor rohamosan növekvő igényről beszélhetünk. Következésképpen a rádió és televízió műsoraiban érdemes növelni ezek részarányát.

II. Sokan bírálták, hogy a városi táncházak kivétel nélkül a széki táncrend tanulásával kezdték tevékenységüket. Miért nem „helyi” táncot tanítanak? Néhány érvet sorolok fel:

1. Széken maradt fenn a mai napig a legépebb formában egy összefüggő táncrend, maga a táncház, mint a fiatalság szórakozóhelye, valamint a hagyományos stílusban játszó zenekar.

2. A táncházba járó városi fiatalok nagy többsége azelőtt sohasem táncolt. Mivel nem különleges képességű egyénekből tevődik össze a táncház közönsége (szemben egy táncsoporttal), kezdetben könnyebb, kötöttebb szerkezetű táncokat kell tanítani. Ilyen például a széki négyes, amelyet két pár körbe fogózva jár. Tempója is mérsékelt, könnyen elsajátítható. Ilyenszerű körtánc a Székelyföldön csak a szökönek vagy szöktetésnek nevezett cikluszáró táncban fordul elő egyes vidékeken. Tempója gyors, s olyan dobogtatós motívumokat tartalmaz, amelyeket kezdő táncosok nehezen tanulhatnak meg. A páros táncok közül is sokkal könnyebben megtanulható a végig zárt fogásban járt széki csárdás, mint például a párelengedős, kiforgató, átvető motívumokkal telített, sokkal mutatósabb maroszéki forgató, amelynek elsajátításához fejlett mozgáskészség mellett magas szintű rögtönzőképesség is szükséges. Az pedig ellenkező a táncház szellemével, hogy gazdag motivikájú kötetlen táncokat leegyszerűsítve, kötött formában tanítsanak meg, még akkor is, ha ezt pedagógiai indoklással és csupán időlegesen tennék.

3. A táncok földrajzi differenciálódása nem azt jelenti, hogy egy adott tájegységen vagy faluban megtalálható táncok ott jöttek létre, hanem különböző korok táncstílusainak sajátos változatait őrzik a folklórzónák. Például a széki lassúnak megfelelő aszimmetrikus, régies párostánc ma már nem található meg a Székelyföldön, ahonnan különben a székiek is származnak.

4. Miért ne legyen legalább egy olyan táncrend, amelyet mindegyik városi táncházban ismernek?

A táncház célja (városban) nem merül ki egyetlen tájegység táncainak elsajátításában. Hosszas folyamat során rá hárul az a folyamat, hogy a városi fiatalság tömegeit

ruházza fel olyan mozgáskultúrával, amely a szülőföldjéhez kapcsolja, továbbá járuljon hozzá a román nép és az együttélő nemzetiségek kölcsönös megismerésének elmélyítéséhez, s távlatban a szomszéd népek táncait is megismertesse. E hármas cél elérésével ugyanakkor nemzetiségi önismeretünket gyarapítja.

III. Hazai tudományos népi tánckutatásról magyar viszonylatban alig beszélhetünk. Sajnos, azt a nagyon fontos követelményt, hogy minden szakember a maga területén állandóan tökéletesítse, bővítse tudását, alkalmazkodjon korunk színvonalához, nem tartja magára érvényesnek sok olyan táncoktató, aki máskülönben népi táncszakértőnek vallja magát. Mert, ha elismeri, hogy csupán néptáncfeldolgozó, táncoktató, akkor esetleg nélkülözheti a táncfolklorista minősítés elnyeréséhez szükséges ismereteket, s az ilyen minőségben való tevékenykedéshez nélkülözhetetlen tudományos módszereket, mint például a Lábán–Knust-féle táncírást. Lőrincz Lajos mondta, hogy e táncjelírás megtanulása folyamán, az írás-olvasás elsajátítása mellett a táncelmélet bonyolult kérdései is tisztázódnak. Helytálló Kacsó András véleménye is, miszerint az eddig használatos egyszerűbb tánclejegyzési módszerek ismerete is szükséges, mivel sok tánckiadvány ezeket használja. Viszont nem nélkülözhető a világszerte alkalmazott, apró részletek visszaadására is alkalmas Lábán – Knust-féle táncírás, már csak azért sem, mert hiányában kizárjuk magunkat a nemzetközi tánckutatás vérkeringéséből.

Ugyancsak Lőrincz Lajostól hallottam, hogy ez a táncírás könnyen elsajátítható olyan szinten, hogy vele egyszerű, az eddig használatos tánclejegyzési módszerek szintjének megfelelő részletességű kinetogramát lehessen készíteni. Hiszen a népzénet is lehet egyszerűbben, vagy minden apró részlet visszaadásával lejegyezni, attól függően, hogy ezt milyen céllal tesszük. Azok a táncmesterek, akik sokféle népi táncot ismernek, s csupán színpadra alkalmazásukkal foglalkoznak, elsajátíthatják ilyen szinten e korszerű táncjelírást. Ehhez azonban valóra kell válnon az a javaslat, hogy Haáz Sándor sorozatot indítson a Művelődésben – vagy másutt –, e táncírásról, s ezenkívül nyaranként külön tanfolyamokat lehetne szervezni.

Pávai István

(A Hét, 1978/20. 4. – 1978. május 19., péntek)

Táncház: ma, pénteken este fél nyolc órai kezdettel a Dobrogeanu Gherea utcai CFR klubban (volt Vasas klub) gyimesi táncot tanítanak. Ismeretőt tart Salamon Anikó.

(Igazság 1978/123. 2. – 1978. május 26., péntek)

Táncház, ma este fél 7 a CFR klubban. Gyimesi táncokat tanít Zakariás Erzsébet. Az est meghívottja Salamon Anikó.

(Igazság, 1978/129. 2. – 1978. június 2., péntek)
